

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЌИЋ.

Извази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

ПОСТАНАК НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У ЗАГРЕБУ.

(Наставак.)

У том комаду начинио је неки млад барон и веселака прилично дугова. Његови веровници тужили су га суду и добили су пуномоћ да га могу затворити. Пандури га вијају да га одведу у затвор у Клиши. Но француски трговачки законик наређује, да се нико ради дугова не сме затворити у својој или туђој кући, а изван куће, дакле на улици, само у часовима од зоре до захода сунчева. Барон ће дакле преко дана лепо остати у своме стану, па ће после сунчева захода излетати као ноћни лептир, да иде у позориште, на концерте, вечерње забаве, игранке, па да се ту забавља до миле воље, али ће имати вазда на уму, да се још пре, него што огране сунце, нађе у свом стану, да му судски пандури не могу ни близу крочити. Тако га је једног вечера одвео пријатељ му на соаре неког богатог банкара, где се својски најео и напио, наиграо и накартао. Ту је он лепо забављао и себе и друге, удварао се красној кћери домаћиновој, па је у некој удаљеној соби, где се картало, савладан умором, заспао у наслобачи, а кад се пробудио, свануо је дан. Погледао је кроз прозор, па је видео, да га судски пандури вребају на улици. У том очајном стању нема барону другог спаса, него да под ма каквим изговором остане у банкарској кући, док сунце опет не седне, те да се преко ноћ може слободно кретати. Ту се изроде чудновати и пријатни заплети и замршаји, али му ипак пође за руком, да остане у банкарској кући. Кад настаде вече и свеће се запалише, могао је лепо исмејати судске пандуре, који су у залуд на пољу чekali, јер је задобио не само пријатељство домаћиново, него и срце и руку лепе ћерке, те може у напредак без брига опет ићи и дању куд му је воља.

У почетку тога комада седи барон на насло-

бачи поред карташког стола, па спава у најдубљем сну. С тога сам баш и изабрао тај комад, — јер кад се човек појави на позорници с неком радњом, то некако изазива публику, особито кад је према коме кивна и раздражена; али кад човек мирно седи, занесен тихим сном, већ је теже дизати ларму на њега. Завеса се подиже. Ја сам седио на позорници, обучен као што се се пристоји за игранку, па сам јако спавао — нема тишина у целој кући, не чујеш ни гласка, нико се није смео усудити, да отпочне ларму. Напокон, после кратке почивке, почнем полагао да се крећем, као оно кад се човек буди из тврдог сна, почнем се отезати и пружати, дигнем главу, скочим и викнем од страха, као сазнавши своје стање; и сад, још пре него што би слушаоци могли прекинути тишину, почнем брзо говорити прве речи своје улоге: „Преспавао — задоцнио се — већ је свануо дан — шта ћу сад да радим — итд.“ — али не немачки, него хрватским језиком. Публика се изненадила, зачудила, а можда јој се и допао мили матерњи језик, те је била чисто очарана, па није изјавила свога гњева и незадовољства према мени. Како сам знао пољски, свикао сам био прилично већ и сродни хрватски језик, те сам сачинио мали говор, у ком сам изразио, да се љуто кајем, што сам се одоцнио, као што ми се то у Трету догодило, где сам се без своје кривице морао толико задржати, и како ми ништа друго не преостаје, него да се код својих забринутих пријатеља искрено извиним и да их молим, да ми и у напредак не одреку њихову љубав и пријатељство. Кратки мој говор на хрватском језику био је од одсудна утицаја: одобравање, усклици, бурно тапшање попратеше моје речи — заман је сикала и звиждала мађарска странка, јер је

хрватска странка, која је први пут чула њезин драги матерњи језик са позорнице, утукла сву опозицију својим бурним тапшањем и одобравањем, и тога вечера пожњео сам победу у место пораза. Наравно, да сам своју улогу даље играо немачки, а приказивао сам је с вољом, те су ми непрестано тапшали. Кад се после моја жена појавила у другом комаду, дочекана је бурним тапшањем, те се тим сретно свршио успех тога вечера, кога смо се толико плашили.

Од тога дана био сам љубимац и штићеник хрватске странке, која ме је својски потпомагала; али као што оно каже стара песма: Сваки

сталеж има своје радости — сваки сталеж има своје терете, — тако је било и мени. Пријатељство хрватске странке натоварило ми је мало по мало многе тешке обвезе. Одушевљени народњаци наваљиваше на мене са свакојаким плановима и пројектима, пустим жељама и надама, а све се моглоше свести у једну тачку: да им створим хрватско народно позориште. Да ми моји нови и упливни пријатељи не би окренули леђа, те постали противници, морао сам прихватити њихове жеље. Писао сам дакле више чланака о важности и користи народног позоришта у опште, а хрватског на по се.

(Свршиће се.)

Ж И Ћ Т И Ђ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Максим Црнојевић.“) Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао Др. Лаза Костић, за позорницу удесио А. Хаџић, музика од А. Максимовића).

Из благодарности зар што јој се „Максим Црнојевић“ сваке позоришне сезоне као стари љути оклопник на невољи нађе, решила се позоришна управа, да му ове године учини особиту концесију, одредивши му за мегдан јуначки свечан дан Богојављење. „Пажљивост“ та зацело би достојна биле признања Максина, али богме тај некако баш није вољан да уважи услугу, него се још намрштио, па без све шале и афектиране скромности иште, да се врати у тишину радних дана; на поштење своје уверава, да се није добро осећао у тишми и вреви тој свечаног дана; каже — а ко би то још веровао? — да су га пецкали и задиркивали, канда вели и исмевали и онде, где сиромани у сну није сневао, да то заслужује. Радо ће, каже, и даље „извлачити“, али зато моли, да буде поштеђен од таквих концесија, таквог одликовања.

Изјава благодарности „Максиму Црнојевићу“ од стране управе била је „опасна шала“; ако од те шале у опште још може бити које опасније, онда ћемо тако крстити ону шалу, услед које се улоге тако испрекштале и заплеле, да је Добриновић добио Надана, а Рашић Радоја. Злопамтило смо, па се сећамо, да је тако прошле сезоне опет баш главом Добриновић пао шака таквој, бајаги негодним околностима у персоналу изазваној „шали“; жао нам га је било и онда, а сад бисмо чисто заштражили сатисфакције, јер је ово било мало покрупно. Гледати Добриновића, па не уживати у њему, не дичити се сваком приликом, што је наш, то смо од новијег доба држали, да се не да ни замислити Али се ето нађе неко да нам те илузије квари, па још кад тај неко није нико други, него управа, — шта онда ту човек да рекне? Добриновић се, наш јадник, бар песмом „о тићима и голу-

бици“ трудио, да нам се прикаже као стари познатик и љубимац, али се канда све силе заклеле против њега: нашао се у оркестру делија један, коме се прохтело, да шалу проводи; злобан свет хоће да каже, да је збијање шале прилепчиво.

Што се тиче шале с Радојем и Рашићем, ту нека Радоје као увређена странка тражи правду, па шат се и измире; то већ не би згорег било ни с тога, што би се онда на њих могли угледати Милош Обренбеговић и В. Поповић; Милош је добра срца, па ће се радо одердити, ако се В. Поповић с вољом и трудом лати, да га проштудира, јер је само канда ту запело; иначе би се њих двоје лако могли погодити, а кад се једаред погоде и удесе, нико их више не смеће; да се не виде бог зна које време, па им се опет за то побратимска веза не раскиде. Ето се Лукић и Иво Црнојевић нису одавна били састали, па се тако опет нашли, као да се нису никад ни растављали. А да куд ћеш вернијег, чвршћег пријатељства, но што је између Драгиње Ружићке и Јевросиме? Максим и Ружић новији су, додуше, познаници, али се знају и разуму. Од скоро се тек спријатељиле и Филета и М. Рајковићка, Анђелија и Л. Хаџићева, но, а код женских треба већ дуже, док сазнају једна другој — мароте.

Г.

(Недељни ред позоришних представа.) У уторак 12 јануара први пут: „Окаљано поштење“. Карактерна слика у 3 чина, написао Борман Риген, превео Сава Рајковић. — У среду 13. јануара по други пут: „Великоварошани“. Шала у 4 чина, написао др. Ј. Б. Швајцер, превео П. Ј. Мостић. — У суботу 16. јануара с новом поделом улога први пут: „Обрштар од осамнаест година“. Шаљива игра у 1. чину, превео Л. Телечки. — Пре тога: „Доктор Робин“. Шаљива игра у 1. чину, написао Премареј, за српску позорницу

прерадио Ј. Ђорђевић. — У недељу 17. јануара, у корист позоришне дружине, први пут: „Рат у мирно доба“. Шаљива игра у 5 чинова, по Шентану и Моверу прерадио Александар Б. Јовановић.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Љубавно писмо Косте Трифковића на мађарској народној позорници у Будим-Пешти.) Данас у недељу 10. и у понеделик 11. јануара о. г. приказује се у мађарском народном позоришту у Будим-Пешти „Љубавно писмо“, та шаљива игра нашег никад не прежаљеног Косте Трифковића. Мађарски листови хвале већ у напред тај комад. Тако „Pesti Napló“ пише: „Како је „Љубавно писмо“ прво позоришно дело, које ће се, са српског језика преведено, давати на мађарској народној позорници, то ће та представа бити књижевни догађај. Ту шаљиву игру наградило је књижевно друштво „Српска Матица“ са 100 дуката. (100 фор. а. вр. — Ур.) Писац је тога дела Коста Трифковић, један од најбољих српских драмских писаца, који је пре 5 год. у цвету своје младости, једва му је било 26 година. (33 године. — Ур.) преминуо. Предмет су тој шаљивој игри два љубавна писма, која не доспу тамо, камо су намењена, а то је тако пикантно и занимљиво израђено, као да је писац те шаљиве игре прави Француз.“ Једва чекамо да видимо, шта ће рећи мађарска критика после представе те шаљиве игре.

* (Народно позориште у Загребу.) „Vienes“ пише: „Након дванаест дана празника, за којих су се на нашој позоришној згради предузеле разне преинке за сигурност опћинства, отпочеле су се опет представе почетком нове године. За прву представу био је одређен „Шоншон“, али како се код нас репертоар одређује и оглашује само за то, да опћинство знаде шта се дотичног дана не ће играти: то се место „Шоншона“ давао „Фауст“, са гђом Еделсберговом у улози Маргарите. Гђа Еделсбергова велика је уметница и у игри и у певању, те не бисмо имали ништа против њеног гостовања, да смо у априлу, или бар у другој половини марта, али овако, у најлепше доба позоришне сезоне, мислимо, да није било мудро од управе, што је пустила, да гостује, ма да је то не знам ко захтевао. Јер ко ће вам после Еделсберговичине Маргарите ићи гледати екзотичну игру сињоре Дотијево.

Што се тиче представе „Фауста“ можемо рећи, да је у опште добра била, а Маргарита гђе Еделсбергове савршена. Но не можемо прећутати, како се без свакога разлога најлепши делови испуштају. Тога не би смело бити.

Уторак 8. јануара о. г. давала се по други пут „Романтична жена“, од Кастелвекија. Комад овај има лепу тенденцију, али је ипак за то тек делимично успео. Томе је криво то, што је у њему одвећ мало радње, мало комичних ситуација, што романтичност грофице прелази вероватност, а доста је криво томе и то, што је комад

похрваћен. Јер ако је данас тешко помислити онакву романтичну жену у Италији, то ју је још теже помислити у Хрватској.“

„Pozor“ пише: „У петак 6. јануара зацвркутао је у нашем позоришту, иза дужега ћутања, дражесни „Цврчак“ Бирхшајферке или боље рећи женијалне Сандове. Премда заваремо од плодова марљивости и сентиментализма те филистарске Немице, не можемо ипак одрећи, рутину списатељици, која се подухватила да спута у споне драматичке целине тако савршену сеоску идилу као што је „мала Фаншон“. Сва позоришта немачка изнашају бар једанпут „Цврчка“, да им се каква обљубљена враголанка у тако тешкој улози истакне; а тако и на нашем позоришту парадирале су са „Цврчком“ мало не све наше повнатије уметнице, али колико се ми сећамо, после Перисове није ни једна схватила и представљала Фаншонку као гђца Краљева. Да речемо пак искрено, госпођица Краљева је остала увек и свуда „Цврчак“. Ватрено око, живахно и пркосно кретање, кроз природна разузданост смеха и говора — рецју, све слаже се код госпођице Краљеве, да у тој улози слави свој највећи успех. Што нам је прекиноћ код наше представљачице још више пало у очи, беше прави глас срца, рекао бих јека дубоког чувства, које је гђца Краљева ретком дражести и вештином знала истакнути, и то особито у тренутцима, где из мале враголанке провирује и развија се љубећа девојка. То је може бити, први пут, да је звонки смех гђце Краљеве провиривао кроз орошене и сузне очи. Ако је њезин „Цврчак“ изгубио нешто враголанства, то је добио израза и уметничке вредности. Гг. Фијан и Бан (Ландри и Дидије) такмили су се који ће показати већу љубав за „Цврчка“ и боље памтеће улоге. Особито овај потоњи, премда, на жалост, од неког доба стално промукао, знао је потпуно схватити значај сељачког наивног љубавника. Ваљани беху у својим малим улогама г. Милан и гђа Флидер, те нам је похвалити код првога уз карактеристичну игру и посве верни костим. Нова са свим у улози старе Фадете, бијаше гђа Коларовићка, која је такође нашла своју улогу. Ако се изузме досадно развлачивање и предуго растезање говора, можемо је похвалити ради драматског израза, који је изнела на видело, и то понајвише у дијалогу са старим Барботом. Сви остали глумци, међу којима морамо напоменути дражесну Маделону Фримел, вршили су своју улогу пристojно, и задовољили потпуно прилично слабо посећену кућу.

У синоћњем „Шоншону“ добро су успеле обе сестре Фрајденрајхове. Млађа гђца Мицика показује необичну окретност и рутину, али не видимо још прави прирођени таленат. Уз млађахне године наше нове представљачице надати се и томе. Стари синоћњи водвиљ беше доста добро представљен, те нам је истакнути особито врсног господина Сајевића, који задовољава увек наше опћинство.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

32. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 23.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 10. ЈАНУАРА 1882:

ПАРИСКА СИРОТИЊА.

ДРАМА У 6 РАЗДЕЛА, ПРЕВЕО С ФРАНЦУСКОГ М. И. СТОЈАНОВИЋ.

I. Раздео: Банкар из Бордоа. — II. Раздео: Сиротиња у црном капуту. — III. Раздео: Неваљали богаташи. — IV. Раздео: Смилујте се, уделите! — V. Раздео: Улица хишетска, број петнаест. — VI. Раздео: Посрамљени богаташи.

ОСОБЕ:

Петар Берније	Лукић.
Анрија Берније, син му	Барбарић.
Вилбрун	В. Поповић.
Плантроз	Ружић.
Фабије Рокфел	Банковић.
Жуберт	Јовановић.
Биго	Добриновић.
Јосиф	Рашић.
Госпођа Бернијерева	Д. Ружићка.
Антоанета, кћи јој	Л. Хаџићева.
Регина, биговљева мати	Ј. Поповићева.
Клодета	Д. Адамовићева.
Алида Вилбрунова	Б. Хаџићева.

Народ, путници, носачи и сватови.

Збива се 1840. године. Први чин код Вилбруна у Бордоу, а остали у Паризу.

У уторак 12. јануара први пут: „ОКАЉАНО ПОШТЕЊЕ.“ Карактерна слика у 3 чина, написао Борман Риген, превео Сава Рајковић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.